

Do kdaj s »klobukom v roki«?

Rad priznam, da nimam nobene volje in da nisem še najmanj razpoložen za kakšno »proslavljanje« 50. obletnice zmage nad fašizmom in nacizmom, četudi se dobro zavedam, da je bil pred pol stoletja svet priča pomembnemu in celo zgodovinskemu dogodku.

Kako se namreč moraš veseliti ob omenjeni obletnici (proslavljanje namreč pomeni izraziti z določenim dejanjem veselje, spoštovanje tudi ob samem spominu na pomemben dogodek), ko dobro veš, da JE VOJNA POŠAST nedaleč od nas; ko po radiu slišiš in po televiziji gledaš, kako ljudje umirajo nasilne smrti, kako se požigajo domovi, kako morajo v begunstvo cele množice. Ponavljajo se skratka prizori, ki smo jim starejši bili priče pred 50 in več leti.

V torek, 2. t.m., je treščila med nas novica, da so rakete padle na Zagreb, na hrvaško glavno mesto torej, terjale človeška življenja in nad sto ranjencev. Dan prej so granate padle na Karlovac, na mesto, ki je od nas oddaljeno slabih 200 kilometrov.

Kako sploh moreš pisati o majniku pred pol stoletja, če se iz grozot druge svetovne vojne ni- smo ničesar naučili?

Na Zagreb so padle rakete, ki so jih izstrelili z ozemlja tako imenovane Srbske krajine. Ves svet pa ve, da je to ozemlje del hrvaške države, katere meje so mednarodno priznane. Srbi pravijo, da gre za povračilen ukrep, ker da je hrvaška vojska vdrla na ozemlje Srbske krajine. V resnici je hrvaška vojska le zasedla področje Okučani in s tem omogočila promet po hrvaškem državnem ozemlju. Gre predvsem za avtocesto Zagreb-Slavonski Brod, to je za zvezo med dvema hrvaškima mestoma.

Združeni narodi imajo na ozemlju Hrvaške in Bosne ter Hercegovine več tisoč vojakov. Njihova prisotnost je bila do zdaj, kot zgovorno dokazujejo rakete v Zagrebu, brezuspešna. Najbolj

DRAGO LEGIŠA ■■■■ 2

»O nasilju in o brezimnih junaštvih«

Slovesnost, ki zaznamuje 50. obletnico zmage nad fašizmom in nacizmom, je obenem tudi zmaga orožja; prav to pa odpira vprašanje etike, ki jo vojno stanje enostavno izniči, včasih tudi pri najbolj uravnovešenih posameznikih. V glavnem gre pri tem za pandemični občutek ogroženosti, zato so vsi odzivi nanjo nasilni, nemara tudi takrat, ko bi bil kanček humanosti dovoljšen za preprečitev človekovega ponižanja. Res je, da v trenutku prebliska »ali ti ali jaz« ni veliko časa za razmišljanje: poraženec je med dvema nasprotnikoma lahko samo eden, ta podleže. Zmagovalec se v taki fazi vojne hipnoze kaj lahko spremeni v sladostrastnega malega nadčloveka, ki pa nima nič skupnega s strategiji vojnih operacij... In tako se posameznik iz žrtve vpoklica v vojsko prelevi v neslutnega akterja, ki v svojem malem opravilu postane orodje splošnega zla: sovražnika, tudi če ga ni, je treba poiskati, izslediti, uničiti, dotolči. Tu gre za govorico sile, prevlade, boja — zadeva moškosti pač. Ženska subtilnost igra ob takem početku obrobno vlogo, omejeno na izčrpavajočo in nevarno humanitarno dejavnost, kar je svojevrstno brezimno junaštvo.

So pa tudi izjemni časi, ko vojne ni, ko v namišljeni ogroženosti ali pa službi višjih ciljev etiketiramo nasprotnika s sovražnikom — ker je pač različen od nas, ker se drugače vede, drugače govori, ima lase in oči različne od naših, se pokriža ali ne, kolne ali moli. To je umetno zasejano sovraštvo, ki naravnost izziva odpor, ker pač nekaznovano odvzema človeku dostojanstvo, ga ponižuje in mu krati najosnovnejše pravice, samodejno privzete že ob rojstvu. Tako se iz morebitnih dialektičnih nasprotnikov porodi sovraštvo. Jasno, da tu najbolj tvega izzvanec. Srečamo se torej z navidezno naslado močnejšega, čeprav vemo, da je črv tisti, ki na koncu užene slona.

Take razmere je zlasti v naših krajih pripravil fašizem. Neverjetna nadutost domišljavih malih nadljudi je moralo na koncu plačati davek, potem ko je skoraj uresničil svoj pogrom nad našim ljudstvom. Dvajset in več let je tako imenovani demokratični svet zaradi svoje preračunljivosti le od daleč spremljal nasilje, ki nam je bilo namenjeno. Papirnati protesti nam nikakor niso pomagali; potrebne bi bile sankcije, ki bi fašizmu pristigle peruti, ga ponižale in osramo-

tile in ga soočile z njegovo odgovornostjo. Šele ko je ta dregnil v vitalne interese demokracij, so začele brusiti vojni nož... Tedaj pa je bilo fašistično morilsko orožje že preizkušeno na naših grlih in plečih.

Iz odpora proti takemu stanju so izšla svetla imena. Mladoletniki, zreli fantje in moške so v obeh omenjenih obdobjih plačali hud davek trpljenja in smrti. Na žalost so v tem dolgotrajnem boju nesorazmerno veliko utrpeli ženski rodovi, v glavnem nedolžne žrtve.

Njim vsem naj gre naš globoki in ganjeni poklon; brez njihovih žrtev bi bilo verjetno današnje sicer nelahko življenje veliko težje ali morda naravnost neznosno. Naš spomin naj

roma tudi na grobove, ki jih še danes sejejo mračne sile nasilja vsega sveta, zlasti v naši sosesčini. Naše goreče upanje je, da se bo nekoč vendarle uveljavila logika življenja in ne smrti.

Mojo pomisel, da je v vojnih in izrednih stanjih nasilje in herojstvo, boj in nadvlada predvsem domena moških, potrjujejo izjeme, zakaj pri tem je kaj lahko spregledati tretjo dimenzijo trpljenja, tistega namreč, katerega duhamorni in žgoči spomin na padle, mučene in pogrešane kljuje v možganih in v srcih njihovih preživelih mater, sopotnic in hčera.

V čast mi je, da mi je danes edini »govornici« na tej pomembni proslavi

Aleksij Pregarc ■■■■ 2

Mogočna manifestacija v Doberdobu

Množica na proslavi v Doberdobu

(foto Kroma)

Enotnost, sprava, a hkrati varovanje idealov, ki so pred pol stoletja zagotovili svobodo svetu, Evropi in našim krajem. To je sporočilo z množične manifestacije v Doberdobu ob 50. obletnici osvoboditve, ki se je je udeležilo nad štiri tisoč Slovencev s Tržaškega, Goriškega in iz Benečije. Prireditev sta organizirali obe slovenski zamejski krovni organizaciji: Slovenska kulturno gospodarska zveza in Svet slovenskih organizacij ob aktivni podpori vseh komponent slovenske narodne manjšine v Italiji.

Udeležence je toplo pozdravil doberdobski župan dr. Mario-

lavrenčič in se spomnil prvega maja pred 50 leti, ko je v Doberdob vkorakala Gradnikova brigada in s tem je bilo tudi za ta kraj konec več kot 20-letne fašistične more.

V imenu slovenske države je spregovoril predsednik parlamenta Jože Školč, ki je orisal predvsem boj primorskega ljudstva za svobodo, deželna odbornica Furlanije Julijske krajine Viviana Londero pa je zaželela ljudem različnih jezikov in kultur plodno in miroljubno sodelovanje, kajti ti kraji ne smejo več poznati razhajanja.

■■■■ 2

RADIO TRST A

■ ČETRTEK, 4. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Zdravje je v naših rokah (Helena Bizjak); 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Emil Freljih: »Čar indijskega juga«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Kulturne diagonale: Likovna delavnica; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Dopolnjenje z najbližjega vzhoda.

■ PETEK, 5. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturne diagonale: Likovna delavnica; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Emil Freljih: »Čar indijskega juga«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: Potovanje v otroški svet (Jelena Stefančič); 14.30 Krajevne stvarnosti: Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.10 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 6. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 9.15 Filmi na ekranu; 10.00 Poročila; 10.10 Koncert v Cankarjevem domu v Ljubljani; 11.45 Iz Dopolnjenje z najbližjega vzhoda; 12.00 Krajevne stvarnosti: Ta rozajanski glas (oddaja iz Režije); 12.45 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Nediški zvon; 15.00 Tu 362875. Z vami kramlja Sergej Verč; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Lida Turk: 22. leto ob zori. »Zakaj ona, zakaj prav ona«; 18.30 Slovenska lahka glasba.

■ NEDELJA, 7. maja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledar; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojani; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Alica v čudežni deželi«; 10.30 Veselo po domače; 11.00 Čakole na placu; 12.00 Primorski obzorik; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Lida Turk: 22. leto ob zori. »Zakaj ona, zakaj prav ona«; 15.00 Krajevne stvarnosti; 17.00 Sport in glasba.

■ PONEDELJEK, 8. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Iz Četrtekovih srečanj: »Dr. Dorče Sardoč«; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Emil Freljih: »Čar indijskega juga«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: Glasbena pravljica (Janez Bitenc); 15.00 Iz življenja mladostnika (Tanja Colja); 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Znanstvene raziskave; 18.45 Čakole na placu.

■ TOREK, 9. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Cigani, večni popotniki (Katja Kjuder); 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Emil Freljih: »Čar indijskega juga«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Ciril Kosmač: Balada o trobenti in oblaku. Monodrama v pripovedi Jurija Součka in režiji Sergeja Verča.

■ SREDA, 10. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Primorski obzorik; 9.10 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Emil Freljih: »Čar indijskega juga«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.45 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Literarne podobe: Šest sobodnih tržaških pesnikov.

»O nasilju in brezimnih...«

vi, spregovoriti o razbolelosti ženskega bitja, ki je zaman trepetajoče čakalo na vrnitev svojih najdražjih, na tiste, ki jim ženska podari čudež življenja in radost ljubezni. V trpljenju smo si vse enake. Kje je mati, žena, dekle, ki bi lahko brezdušno ščuvala proti nasprotnikovi materi, dekletu, ženi? Vsaki je usojeno, da se z vsem svojim bitjem oklepa, obvaruje in brani svoje pred vsakršnim zlom. To je tisto tiho herojstvo in žrtvovanje, ki ni bilo nikoli dovolj jasno poudarjeno, to je žrtev, ki tiho snuje nedoumljive sanje skladnega sveta — in ji nič ni podarjeno, kvečjemu smrtni sunek od neznanske bolečine, ko klecne pred neizbežnostjo.

Karel Širok je to pretresljivo izprijal med fašizmom v pesmi

KAKO JE BILO TEBI, MARIJA, PRI SRCU TAKRAT

Kako je bilo tebi, Marija, pri srcu takrat, ko je bil tvoj sin Jezus s krvjo oblit, ko je bil tvoj sin Jezus na križ pribit in si pod križem stala in bridko se jokala, — kako je bilo tebi, Marija, pri srcu takrat?

Kako je bilo pri srcu takrat štirim ženam, štirim ženam, štirim materam:

materi Miloševi,

materi Bidoveči,

materi Marušičevi,

materi Valenčičevi

ki so čule obsodbo:

Jutri bo tvoj sin s krvjo oblit,

jutri ob zori bo tvoj sin ubit! —

In so bdele vso noč

in vso noč jim je v srcu kljuvalo:

Ob zori, ob zori bo tvoj sin ubit!

Zdaj je še živ tvoj sin,

še živ in še mlad,

še nedavno bil poln je vere, ljubezni in nad,

a kmalu... čez uro... ta hip

bo s svinčenkami prebit

in mrtev bo ležal na tleh.

Kako je bilo, Marija, pri srcu takrat

tebi in štirim ženam,

štirim ljubečim materam?

Tako o bazoviških žrtvah v mirodobskem enoumju fašizma...

Iz neizprosne in krutega obdobja vojne pa je partizanski lirik Ivan Minatti poslal materi padlega tovariša naslednje verzice:

PISMO MATERI IZ GROBA

Mama! Pošiljam ti pozdrav. Pod bukvu v grapi ležim in mi je prav. Med korenine sem ujet in čakam, da zasine žarko jutro čez moj temni dom. Sapi, ki ihti skoz suhe veje nad grobovi, sem naročil, naj te potolaži. Saj nisem sam. Z menoj na mrtvi straži so še drugi fantje. Kot sinovi istega očeta smo. Ko se zmračí, zapojemo skoz prst o domovini, in pojemo, dokler se petelini ne oglašajo in k jutru zazvonijo...

Ne skrbi! Jaz sem zadovoljen. Naložili so čezme listja in zrahljali zglavje tovariši in so odšli. Ostal je z mano le še križ, ki so ga zbili iz vej, in pesem, ki so z mano v grob jo dali.

To pesem pojemo in o dekletih, saj smo še vsi mladi in v tistih letih, ko v srcu preveč vre, da bi molčali.

Pa zbogom! In nikar preveč ne joči, mama. Veš, tvoja bol bi me preveč težila in tiho srečo v grobu bi kalila nezno misel: da si sama, sama...

Naj zaključim z željo, da bi tolažba dosegla bitja, ki so zmožna spočet življenje, ne skozi zemeljsko prst, ki krije preminulega, temveč z blagim šepetom in stiskom roke. Tedaj bi se mati, žena in dekle gotovo odpovedale še tako donosnemu in častnemu herojstvu. V svoji brezimni ljubezni so večne. Na to naj pomislijo tisti, ki še danes hladno pritiskajo na sprožilce. Na to naj pomislijo vsi tisti, ki jim je nasilje uživanje in poklic ter v tem smislu negacija vsega, kar vrednoti naše življenje.

(Izvirno besedilo Aleksija Pregarca je podala Mira Sardočeva na proslavi 50. obletnice osvoboditve, ki jo je priredila dolinska občinska uprava 29. aprila.)

Ssk v Dolini o zadnjih volitvah

V soboto, 29. aprila, so se zbrali na družabnem večeru člani širšega odbora dolinske sekcije Slovenske skupnosti. Ocenili so izide nedavnih občinskih volitev, zlasti pa uspeh koalicijske liste Skupaj Insieme, v okviru katere je aktivno sodelovala tudi krajevna sekcija Slovenske skupnosti. Na srečanju so prisotni soglasno menili, da je bil volilni nastop nadvse uspešen tudi za sekcijo in njene kandidate, ki so nastopili na skupni listi in bili vsi izvoljeni.

Prisotni so poleg tega poudarili, da je tako prodoren uspeh občinske liste rezultat iskrene želje naših ljudi, naj bi Slovenci v novih razmerah, kjer se le da, nastopali skupno, seveda ob spošto-

vanju političnih in nazorskih prepričanj vsakega posameznega pripadnika slovenske manjšine.

Odbor sekcije Ssk se zahvaljuje vsem volilcem, zlasti tistim, ki so upoštevali njena navodila in tako omogočili, da so bili doseženi vsi glavni cilji. Ssk bo še dalje delovala v tem smislu za dobrobit krajevne in širše družbene skupnosti in se še dalje odločno zavzemala za enakopravnost med Italijani in Slovenci.

Drugega dela družabnega srečanja se je udeležil tudi novoizvoljeni župan prof. Boris Pangerc, ki se je prisotnim zahvalil za zaupanje in izrazil prepričanje, da bodo vsi pomagali tudi pri upravljanju občine Dolina.

Do kdaj s »klobukom...«?

žalostna pa je gotovo ugotovitev, da se svetovna organizacija ne upa s prstom pokazati, kdo je napadalec in kdo njegova žrtev. Iz zgodovine vemo, da je bilo takšno sprenevedavo obnašanje značilno za nekatere demokratične države, čeprav so njihovi voditelji dobro poznali naravo italijanske fašistične in nemške nacionalsocialistične države. Uprle so se in pokazale obema diktatorjema zobe, ko jim je že šlo za nohte. Leta 1939 je Stalin celo paktiral s Hitlerjem in sta si diktatorja razdelila Poljsko! Ta madež so nato morali z življenjem zbrisati milijoni in milijoni ljudi iz tedanje SZ.

Prav nobenega razloga ne vidim, da bi »proslavili« zmago, doseženo pred 50 leti, dokler bodo predstavniki Združenih narodov in drugih mednarodnih organizacij, z Evropsko zvezo vred, stali pred večjimi ali manjšimi balkanskimi diktatorji s »klobukom v roki«.

Mogočna manifestacija...

Namesto napovedane govornice SSO, ki je zbolela, je nastopil dr. Damjan Terpin ter zlasti naglasil, kako je nujno, da med zamejskimi Slovenci prenehajo delitve, ki so anahronistične in nesmiselne ter tudi škodljive.

To je slovenska zemlja in tu smo od vedno doma: tako je svoj govor začel pesnik Miroslav Košuta, ki je govoril v imenu SKGZ. Dal je priznanje bojevnikom, ki so darovali svoja življenja za slovenstvo in svobodo. Bil je tudi kritičen predvsem do sedanjega položaja v Sloveniji, ki vse prej kot ponosno stopa v Evropo, saj imamo večkrat občutek, da gre le za narod trgovcev, ki svojo prihodnost oblikujejo po meri nemške marke. Svoj govor je Košuta končal s pozivom k spravi in zvestobi idealom.

Lesk celotnemu dogajanju so dajali nastopi združenih mešanih pevskih zborov z Goriškega, recitatorji in godba na pihala, predvsem pa množica naših ljudi vseh starosti in prepričanj.

* * *

SKRD Jadro vabi na večer z Magdo Šturman, ki bo na sedežu društva v Romjanu v četrtek, 11. maja. Začetek ob 20.15. Gostja bo predvajala diapozitive na temo: »Potovanje po Avstraliji«.

Duško Jelinčič dobil pomembno nagrado

»Literaturo se da ustvarjati na vseh področjih«

V Trentu so pred dnevi v okviru festivala, posvečenega alpinizmu, podelili pomembno literarno nagrado — Premio ITAS del Libro di Montagna 1995 Dušanu Jelinčiču za knjigo »Zvezdne noči«, ki je pred kratkim izšla v italijanskem prevodu z naslovom »Le notti stellate«. Nagradjeni avtor je odgovoril na nekaj vprašanj za naš list.

V čem je ta Vaša knjiga, za katero ste dobili pomembno italijansko literarno priznanje, podobna in v čem se razlikuje od druge, ki prav tako sodi v zvrst planinske literature?

Upam si trditi, da je ta knjiga tako po svoji strukturi kot tudi tematično in pristopu povsem različna od vseh klasičnih knjig na gorsko ali alpinistično tematiko. Literarni kritiki so se ji, recimo, najbolj čudili, saj niso vedeli, kam bi jo uvrstili, nato pa so se odločili za nekakšno novo oznako, in sicer »roman na alpinistično tematiko«. To me je seveda zelo počastilo, saj pomeni, da sem s svojo, po togih kriterijih »planinsko« knjigo, torej tipično žanrsko, prodril v »veliko literaturo«. Kot je meni znano, je torej ta knjiga, vsaj v slovenskem okviru, prva opra-

vila tak kvaliteten skok. To pa je točno tisto, kar sem hotel dokazati na teoretičnem nivoju. Da se da literaturo ustvarjati na vseh področjih. Oziroma, še več: po logiki bi morala v izostrenih in izjemnih pogojih nastati še bolj učinkovita literatura. Ali, drugače, z nekakšnim bogokletnim primerom: če sta, na primer, Flaubert ali Proust pisala literaturo med ozkiimi štirimi stenami delovne sobe, kjer sta dobila izjemen navdih, zakaj je ne bi tudi jaz mogel, ko pa sem imel pri svojem pisanju še toliko širša obzorja? No, sedaj se problem ne postavlja več, saj je roman »Zvezdne noči« dobil primerno mesto v slovenski sodobni literaturi.

Kam prištevate »Zvezdne noči«? Je to roman, dnevnik ali eno in drugo hkrati?

Duško Jelinčič (desno) s prevajalcem »Zvezdnatih noči« Paolom Privitero

Slovenski koroški avtorji v ugledni graški kulturni reviji

V zadnjih desetih letih, po uspehih Lipuševih in Januševih del v nemških prevodih, je v Avstriji naraslo zanimanje za slovensko koroško literaturo.

Glavni urednik graške kulturne revije LICHTUNGEN Márkus Jároschka je nedavno povabil dvojezičnega koroškega pisatelja Janka Ferka, da za nemški jezikovni prostor pripravi pregled slovenskega literarnega utripa na Koroškem. Maja 1994 je v najnovejši sedeminpetdeseti številki te ugledne revije na dvainštiridesetih straneh velikega formata predstavljenih sedem slovenskih koroških pesnikov in prozaistov, in sicer: Gustav Januš, Andrej Kokot, Florjan Lipuš, Cvetka Lipuš, Jani Oswald, pokojni Valentin Polanšek in urednik Janko Ferk.

Ta poleg nemške pesmi »Bosna triindvetdeset« z jasnimi protivojnimi obeležji objavlja ponotranjeno prozo o problematiki literarnega ustvarjanja.

Gustav Januš sodeluje s petimi pesnimi iz cikla »Za časom razpada strah« v slovenskem izvirniku in v nemških prevodih Petra Handkeja. Celovski prevajalec in publicist Peter Kersche objavlja devet prevodov melanhoničnih, travmatiziranih pesmi Andreja Kokota iz zbirke »Čujte, zvonovi pojo« in »Onemelo jutro«, ki jih je mogoče prebrati tudi v slovenskem izvirniku.

Kvalitetno presenečenje so ponotranjene in metaforično slikovite pesmi Cvetke Lipuš »Temí in meni« v slovenščini in v nemških prevodih

Tu bi hotel razširiti, kar sem poudaril kot odgovor na prejšnje vprašanje. Gre za polnopravni roman, saj ima vse značilnosti le-tega. Pri tem pa ni važno, če so osebe, ki v njem nastopajo, resnične, ali če so se dogodki, ki jih opisujem, zgodili v resnici ali ne. Dejstvo je, da so take osebe kot dogodki epski, romaneskni in imajo vse značilnosti literarnega pristopa v romanu. Zato nas resnica tu ne sme zanimati. Oziroma, če hočemo, ta resnica morda zanima le tistih štirinajst udeležencev odprave in peščico alpinistov, ki jim gre za kronološki potek odprave.

Morda že razmišljate o prevodu »Bisera pod snegom«?

Drugi »roman na alpinistično tematiko« »Biseri pod snegom«, v katerem sem opisal mednarodno odpravo na Everest, je že preveden. Odlično delo je opravila prof. Nadia Milevich Fabris, izredna zahvala pa gre prof. Pieru Cobauu — že ve on zakaj! Knjiga bo izšla po vsej verjetnosti proti koncu leta, saj je sedaj na vrsti moja zbirka novel »Prazne sobe«, z izidom katere odlašam pravzaprav že nekaj let, ko pa pride vedno nekaj vmes!

V velikonočni številki našega lista je izšel del romana, ki ga pravkar pišete. Kdaj načrtujete, da bo izšel in kaj lahko že sedaj poveste o njem?

Roman sem napisal predlanskim, in sicer v obdobju svoje daljše brezposelnosti. Ne bi hotel anticipirati, za kaj gre, lahko pa rečem, da sem z njim zelo zadovoljen, saj sem, po svojem skromnem in seveda nujno pristranskem mnenju, tu dosegel svoj dosežek literarni vrh. Delo bi uvrstil v eksistencialno literaturo, tja nekam na rob modernega romana. Sicer pa bodo seveda njegovi edini resnični sodniki bralci...

Klausa Detlefa Olofa. Jani Oswald ponuja nemško-slovensko panoramo dadaistično igrive lirike, za katero je značilna dobra mera šegavega jezikovnega humorja. Priznani mojster koroške slovenske proze Florjan Lipuš objavlja v nemščini odlomek iz daljše proze »Prošnji dan«.

Dvojezično je natisnjena pesem »Tuj človek« v spomin na prezgodaj umrlega Valentina Polanška.

Za nameček piše Peter Kersche o recepciji slovenske književnosti na nemškem jezikovnem področju.

Poleg spremnega eseja o koroški slovenski literaturi in zelo obširnih opomb o vseh objavljenih avtorjih je na ogled še osem učinkovitih barvnih reprodukcij leta 1958 rojenega koroškega slovenskega slikarja Karla Vouka, ena pa krasno naslovno stran pričujoče številke ugledne graške kulturne revije.

Lev Detela

Priznanje in čestitke!

V ponedeljek, 1. maja, se je začel prvi redni televizijski dnevnik v slovenskem jeziku iz studija deželnega sedeža RAI v Trstu. Dogodek je gotovo zgodovinski. Zelo pomembno in pomenljivo je bilo, da je ta dan nastopil tudi sam glavni ravnatelj tretjega televizijskega omrežja Piero Vigorelli in gledalce nagovoril v slovenskem jeziku. Dnevnik je bil skrbno pripravljen, kar velja seveda za celotno oddajo.

Zvedeli smo, da pojde letošnji prvi maj v našo zamejsko zgodovino tudi zato, ker je ravnatelj Vigorelli napovedal, da bo v kratkem slovensko uredništvo postalo povsem samostojno. Dosedanji namestnik glavnega urednika Saša Rudolf bo postal glavni urednik in bo imel dva namestnika (Miro Oppelt in Sergij Pahor). Ko kolegu in prijatelju Saši Rudolfu in njegovima najožjim sodelavcema čestitamo za pomembno priznanje ter napredovanje, pričakujemo, da bo vodstvo ustanove RAI ustrezno uredilo tudi organik ostalega osebja v uredništvu, saj v nasprotnem primeru ne bomo mogli govoriti o pravi avtonomiji.

Drugi krog volitev v Italiji

V nedeljo, 7. t.m., bo v Italiji drugi krog upravnih volitev. Izvoliti morajo 182 županov in 54 predsednikov pokrajinskih svetov. Upravičencev je nekaj nad 31 milijonov, kar pomeni, da bo spet šlo za pomemben preizkus ali test splošnega političnega razpoloženja italijanskega volilnega zbora.

V Furlaniji Julijski krajini bodo ožje volitve med drugim v Vidmu in Čedadu. Volivci bodo izbirali med dvema kandidatom, ki sta v prvem krogu, se pravi 23. aprila, prejela največ glasov. Za župana oziroma predsednika pokrajine bo izvoljen kandidat, ki bo dobil največ glasov.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Sergej Verč

SAMOMOR KITOV

Krstna uprizoritev
Režija Mario Uršič

V ponedeljek, 8. maja, ob 20.30

ABONMA RED A

v torek, 9. maja, ob 20.30

ABONMA RED B

V Kulturnem domu v Gorici.

Pohod prijateljstva Gorjansko-Mavhinje

»Meja naj bo čimbolj evropska«

Udeleženci »Praznika prijateljstva« v Mavhinjah

(foto Kroma)

»Vsi vemo, kje je meja in da mora tam tudi ostati. Prizadevati pa si moramo, da bo čim manj vidna, čimbolj prehodna, čimbolj evropska«. S temi besedami je slovenski zunanji minister Zoran Thaler pozdravil številne udeležence 2. pohoda prijateljstva in odprte meje od Gorjanskega do Mavhinj. Ob lepem vremenu so se vabili organizatorjev — Športno-kulturnega društva Cerovlje-Mavhinje odzvali res številni izletniki z obeh strani meje. Prav na mejnem prehodu so prireditelji

postavili priložnostni oder, na katerega sta stopila župan iz Komuna **Jožef Adamič** in devinsko-nabrežinski župan **Giorgio Depanher**. Oba sta poudarila pomen podobnih pobud, ki utrjujejo vezi prijateljstva in sodelovanja med ljudmi. Prisoten je bil tudi tržaški prefekt **Cannarozzo**. Rokoval se je z ministrom **Thalerjem** in med drugim poudaril potrebo in željo po čim tesnejših stikih med obema državama.

Ljudje so po tem krajšem postanku nadaljevali pot do Mav-

hinj, kjer so se zbrali na glavnem vaškem trgu. Tu se je praznik prijateljstva nadaljeval. Pred mikrofonom so se zvrstili še podžupanja devinsko-nabrežinske občine **Vera Tuta Ban**, ki je podala mikrofoni ministru **Thalerju** in podpredsedniku deželnega sveta Furlanije Julijske krajine **Milošu Budinu**. Ta je izrazil upanje, da bo tudi to množično srečanje prispevalo k temu, da bosta Slovenija in Italija znali urediti vprašanja, ki zadevajo medsebojno sodelovanje in sožitje.

Po kosilu je v popoldanskih urah prišel na obisk tudi senator **Darko Bratina**, ki je prav tako izrazil željo, da bi meja med obema državama v prihodnje postala notranja meja Evropske skupnosti. Prisotne je pozdravil še predstavnik konzulata Republike Slovenije v Trstu **Zorko Pelikan**, odgovorna za gospodarske stike med Slovenijo in tujino **Vojka Ravbar**, deželni tajnik Slovenske skupnosti **Martin Breclj**, v imenu organizatorjev pa je spregovoril predsednik društva Cerovlje-Mavhinje **Pavel Antonič**. Vsi zapovrstjo so poudarili, da meja ne sme biti razlog za ločevanje, pač pa za srečanje in prijateljsko sodelovanje med ljudmi.

Srečanje prijateljstva se je nato nadaljevalo z glasbo. Igrali so godbeniki iz Nabrežine ter Kraški kvintet, združena moška zbor »Fantje izpod Grmade« in »Igo Gruden« pa sta zapela pod vodstvom **Iva Kralja**.

Pred 50 leti ustanovljena Južnotirolska ljudska stranka

Izrednega kongresa Južnotirolske ljudske stranke (SVP), ki je bil v soboto, 29. aprila, v Meranu, se je kot častni gost udeležil tudi predsednik Slovenske skupnosti Marjan Terpin. Šlo je za slovesno proslavitev 50. obletnice politične organizacije Južnih Tirolcev. Poleg predsednika Bruggerja in zgodovinskega voditelja Južnih Tirolcev ter strankinega častnega predsednika dr. Magnaga so na kongresu govorili številni ugledni gostje, med njimi predsednica poslanske zbornice **Irene Pivetti** in avstrijski zvezni podkancler **Busek**.

V svojem pozdravnem nagovoru je Marjan Terpin poudaril, da se je z demokratizacijo in osamosvojitvijo Slovenije začelo novo poglavje tudi v zgodovini Slovencev v Italiji. Izrazil je prepričanje, da bo slovenska manjšina dosegla svoje pravice tudi s sodelovanjem z Južnotirolsko ljudsko stranko in stranko Union Valdôtaine ter s Tridentinsko tirolsko avtonomistično stranko (PATT), s katerimi je stranka slovenske narodne manjšine v zadnjem času okrepila stike.

Slavnostni govornik, predsednik **Siegfried Brugger**, je med drugim naglasil, da se SVP ni nikdar odpovedala načelni pravici do samoodločbe in da jo bo odslej skušala uresničevati preko evropskega regionalizma.

V zvezi s sedanjimi razmerami v Italiji je Brugger dejal, da ostaja SVP sredinska stranka, zavrnil pa je kakršnokoli možnost, da bi ta stranka mogla posredno ali neposredno sodelovati s postfašističnim Nacionalnim zavezništvom.

Predsednica poslanske zbornice **Pivetti** je poudarila, da so narodne manjšine bogastvo za Italijo in Evropo ter naglasila, da je SVP stranka, ki je globoko zakoreninjena v izročilih nemške in ladinške skupnosti na Južnem Tirolskem. Avstrijski zvezni podkancler **Busek** je dejal, da bo Avstrija še dalje podpirala Južne Tirolce, izrazil pa je prepričanje, da je meja na Brennerju manj boleča, odkar je Avstrija članica Evropske zveze.

Pred koncem kongresa je bila odobrena resolucija, ki poudarja, da se bo Južnotirolska ljudska stranka še dalje zavzemala za uveljavljanje pravic nemške in ladinške manjšine ob spoštovanju notranjega pluralizma in ob upoštevanju »dinamične avtonomije« Južne Tirolske.

Umrl je Boris Race

V rojstnih Hrpeljah je bil 2. maja pogreb bivšega dolgoletnega predsednika Slovenske kulturno gospodarske zveze **Borisa Raceta**. Umrl je v Trstu v starosti 79 let.

Založba Devin je proti koncu lanskega leta izdala zajetno knjigo »Razlogi za vztrajanje«, v kateri je avtor **Boris Race** zbral veliko gradiva, ki je zelo dragoceno za vsakogar, ki hoče поблиže poznati zgodovino Slovencev na Tržaškem, Goriškem, v Benečiji, Reziji in Kanalski dolini po drugi svetovni vojni, do takorekoč današnjih dni.

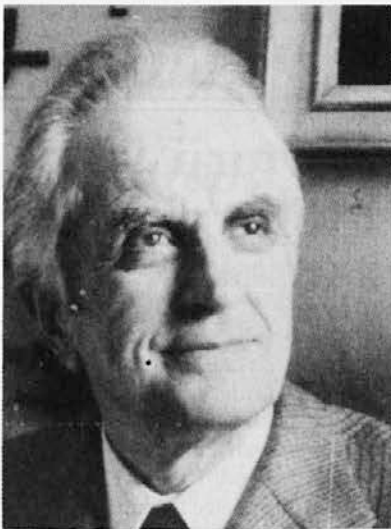
Avtor je bil namreč ob koncu vojne v samem vrhu mlade slovenske oblasti v Trstu, od začetka šestdesetih let pa je kot predsednik SKGZ in kot vodilna oseba v mnogih pomembnih slovenskih ustanovah ter organizacijah takorekoč do smrti bistveno sooblikoval politično, družbeno in gospodarsko življenje Slovencev v Italiji.

Rajnik je bil vsekakor markantna osebnost; znal je brž ločiti to, kar je važno, od nevažne-

ga, in je znal tudi zelo potrpežljivo poslušati svojega sogovornika. Mnogi se ga bomo spominjali kot korektnega političnega nasprotnika, ki se ni pomišljal, če je bilo treba, tudi plavati proti toku. Bil je vsekakor eden glavnih tvorcev politike sporazumevanja in sodelovanja med različnimi političnimi in nazorskimi slovenskimi zamejskimi skupinami. Slednje so tudi po njegovi zaslugi izvedle marsikatero koristno akcijo.

Ob grobu svojega sodelavca in prijatelja dr. **Roberta Hlavatyja** je **Boris Race** med drugim takole dejal: »Zapustil si nam bogato izročilo; naj nam bo človek prva skrb, naj varujemo njegovo dostojanstvo, naj bomo skromni in strpni, naj gledamo z optimizmom v bodočnost... naj tudi najbolj resno nalogo uresničujemo z vedrino... naj ljubimo svojo zemljo, naj končno postanemo zvesti samim sebi in naj ne popustimo, čeprav so sile, s katerimi se spopadamo, še tako močne.« (»Razlogi za vztrajanje«, str. 367).

Prepričani smo, da nam takšno sporočilo zapušča tudi **Boris Race**, in se bomo najlepše in na najbolj dostojen način poklonili njegovemu spominu, če se bomo skušali po njem ravnati.

Hudo prizadeti ženi, sinovom in vsem sorodnikom izrekamo globoko občuteno sožalje.

D.L.

* * *

Pogreba v Hrpeljah se je udeležilo veliko ljudi. Prisoten je bil tudi predsednik Slovenije **Milan Kučan**.

Zamejsko gospodarstvo v sedanjem času

»Združiti je treba razpoložljive sile in bolje povezati posamezne sektorje«

Pisatelj Alojz Rebula je ob zadnjih primorskih slovenističnih dnevih izjavil na Radiu Trst, da poleg posvečenih institucij imajo nemajhno vlogo pri ohranjanju in razvijanju jezika tudi tisti slovenski gostinci in obrtniki na Krasu, ki govorijo lep jezik. Ta ugotovitev ne sodi le v jezikovni kontekst, ampak kaže na širšo družbeno funkcijo, ki jo ima gospodarstvo v okviru naše slovenske narodne skupnosti. Vse, kar sestavlja tkivo slovenskega gospodarstva v zamejskosti — trgovine, gostilne, banke, prosti poklici, kmečke dejavnosti, podjetja — predstavlja pravo naravno okolje, v katerem se, poleg šole, javnih uradov, kulture in športa, udeležena razsežnost naše narodne pripadnosti. Medtem ko je obstoj kulturnih ustanov danes odvisen od zunanjih dejavnikov, zlasti od volje države in matice, kot lahko ugotovimo ob vseh zastojih in nejasnih perspektivah za prihodnost, je gospodarstvo odvisno predvsem od nas samih.

Gospodarstvo se razvija neodvisno, njegovo merilo je predvsem uspešnost na trgu, zato je nadaljnji razvoj podjetij predvsem odvisen od iniciativnosti in domiselnosti samih podjetnikov. V okviru manjšine se veliko razpravlja, ali gospodarstvo dovolj prispeva k financiranju tako imenovanih »strateških« ustanov, ki so danes v hudi stiski. Mnogi tiho ali javno tožijo, da so naši gospodarski krogi v zadnjem času ubrali preveč egoistično pot. Vsak družbeni sistem, ki črpa sile iz bogatih obmejnih danosti,

je hkrati od teh danosti pogojen. To velja tudi za naš sistem.

Gospodarstvo je v raznih obdobjih naše zgodovine odigralo pravišjo vlogo. Konec prejšnjega stoletja so slovenski gospodarski in finančni krogi začeli sami financirati gradnjo prvih šol in so jih nato tudi sami vzdrževali. Enako velja za narodne domove, knjižnice itd. Po drugi vojni so sami obnovili osrednje kulturne institucije ali jih ustanovili na novo v vseh treh pokrajinah Furlanije Julijske krajine.

Zdaj smo sredi prehodne in globoke preobrazbene faze tako na vsedržavni kot evropski ter seveda tudi krajevni ravni. Politične in gospodarske silnice globoko pretresajo in naglo spreminjajo dosedanje razvojne obrazce. Javnih posegov in sredstev je vedno manj, zaradi česar je nujen gospodarski preustroj tako v trgovini na drobno, kjer je na pohodu velika distribucija, kot tudi v tradicionalnih, doslej zelo donosnih dejavnostih, kot je na primer zunanja trgovina. Spremembe so dalje nujne na področjih, ki so povezani z obmejno izmenjavo.

S podiranjem zidov in nastajanjem nove Evrope izginjajo stare meje, a tudi stare gotovosti in rente. Čez nekaj let se bo meja Združene Evrope pomaknila čez Savo, Donavo in še dlje. Če se bodo zamejska podjetja, ki se bavijo z zunanjo trgovino, hotela ohraniti pri življenju, se bodo morala preurediti in svojo organizacijo prilagoditi novi stvarnosti.

To velja tudi za podjetja, ki delujejo v notranjem, krajevnem merilu. V čedalji hujši bitki za uveljavljanje na trgu se stopnjuje ritem konkurenčnosti. Naši denarni zavodi lepo posebljajo obe plati problema. Enako učinkoviti morajo biti tako na mednarodni kot na krajevni ravni, saj morajo posredovati čimvečjo ponudbo in oporo gospodarskim in drugim dejavnikom. Velik napor, ki je bil vložen v razvoj mednarodne specializacije, je privedel do protislovnih rezultatov. Izredni napredek zadnjega desetletja je pomenil veliko obogatitev v količinski in strokovni rasti človeškega potenciala, saj je imel za posledico, da so se razvile tudi druge veje našega gospodarstva, tako tistega, ki se je bavil z mednarodno trgovino, kot ostalega. Banke, ki imajo tudi oddelek za mednarodne posle, so odigrale pomembno vlogo tudi pri uveljavljanju nove slovenske države, saj so podpirale posle in nudile kredite v najbolj kočljivi fazi, ko so drugi italijanski gospodarski krogi previdno čakali in... še čakajo. To pa je imelo za posledico, da so se naše banke nekako »fiziološko« ošibile, kot dokazujejo primer goriske Kmečke banke in razvojne dileme Tržaške kreditne banke.

Tu prihajajo v poštev tako politične kot gospodarske razlage, vendar prav gotovo drži, da sta ob vseh skrbih za prihodnost osrednjih kulturnih institucij prav gotovo bistvene važnosti obstoj in nadaljnji suvereni razvoj našega gospodarstva. Le učinkovita generacijska zamenjava znotraj podjetij in odločanje mladih za samostojne poklice in podjetniške dejavnosti bosta omogočila, da se bodo vse dejavnosti oživile in postopno prilagajale novim potrebam. Za to so potrebni novi ustreznejši pristopi v izobraževanju, tako splošnem kot specializiranem. Namesto tradicionalne

jezičnosti in samozadostnega iskanja krivcev in alibijev bi se morali odgovorni krogi znotraj manjšine odločiti za nove naloge, kar velja tako za šolo kot za kulturo, tako za gospodarstvo kot za politiko.

Pri tej zahtevni nalogi si lahko le sami pomagamo. Tu ne gre za ponovno oživiljanje čelnega frontaštva ali slogaštva po zgledu »svoji k svojim«, ampak za skupno analizo vprašanj, ki nas najbolj žulijo, za določitev temeljnih prednosti in za skupno delo. V času, ko država po cele mesece ne plačuje suplentov na šolah in se po vsem državnem ozemlju ukinjajo razredi in šole, ko moramo trošiti mnogo denarja za zdravje in za druge osnovne potrebe, se ne moremo le formalistično sklicevati na sporazume in obveze, ki jih ima država do manjšine. Moramo vzeti na znanje resno stanje v državi in tudi sami predlagati ustrezne rešitve.

Združiti moramo razpoložljive sile in vzpostaviti boljše stike med raznimi področji. Pri tem lahko odigra odločilno vlogo naš informativni sistem, ki naj po možnosti čimbolj natančno seznaja javnost in prispeva k povezovanju vseh ločenih in razpršenih členov našega občestva. Koristno bi bilo, če bi razna občila dosledneje obravnavala tista področja, ki so bistvena za celotno skupnost. Takšno področje je seveda tudi in zlasti gospodarstvo. Če nečemo, da bi tudi mi veljali le za narod pesnikov in kulturnikov, kot veljajo Italijani za narod mornarjev, izumiteljev in umetnikov, ki si baje ne znajo krojiti lastne prihodnosti, je skrajni čas, da se odločimo za nakazano smer. Bog ne daj, da po zadnjih kar krepkih klofutah ne bi doživeli še hujših udarcev, saj bi ti utegnili biti usodni.

Davorin Devetak

Nova praktična knjiga o izvršilnem managementu

V letošnjem aprilu je izšla praktična knjiga z naslovom *Operativni (izvršilni) management*, ki jo je napisalo več avtorjev in obsega 484 strani. Delo je založila Moderna organizacija v Kranju, uredil pa ga je dekan Fakultete za organizacijske vede v Kranju, prof. dr. Jože Florjančič. Omenjena fakulteta in založba se v zadnjem obdobju veliko angažirata pri poučevanju, proučevanju, pisanju in izdaji strokovne literature z različnih področij managementa. Najnovejšo delo pa je rezultat napornega dela osemnajstih avtorjev, ki so znali na razmeroma strnjen način razumljivo obdelati in podati tista področja managementa, ki jih naši podjetniki najbolj potrebujejo. V uvodnih poglavjih so prikazani pojmi o operativnem managementu, strukturi, decentralizaciji organizacije in upravljanje z informacijami. Poseben poudarek je na kadrovske in gospodarske mana-

gementu. Pohvalno pa je dejstvo, da je urednik dela vključil tudi najpomembnejše teme o razvojno-raziskovalnem delu, marketingu in kakovosti. Prav operativni management kakovosti je tisti, ki omogoča doseganje ustrezne kakovosti za hitrejšo vključevanje našega gospodarstva v mednarodno sodelovanje. Za vsakdanjo praksu je pomembno obvladovanje projektnega managementa kakor tudi statistike v operativnem managementu.

Zlasti mlajši podjetniki imajo težave pri odločanju. Ko pa bodo pregledali nekaj poglavij o tej problematiki, jim bo lažje, zlasti v tistih okoliščinah, v katerih je managerju odločanje težko. To pomeni, da mora podjetnik poznati pristop k procesu odločanja kakor tudi racionalnost pri tem. S pregledom rezultatov raziskovanja intuicije pa bo mnogim lažje obvladovati tudi to področje.

Gabrijel Devetak

Temeljni pojmi o MBA

Konec leta 1994 je pri Državni založbi Slovenije v Ljubljani izšla knjižica v obliki praktičnega priročnika z naslovom »Temeljni pojmi MBA«, ki obsega 225 strani. V izvirniku je delo izšlo v Londonu pri založbi The Economist Books Limited v letih 1992 in 1994, v slovenščino pa ga je prevedel Atlantik d.o.o. (škoda, da ni označen prevajalec).

V novejšem času večkrat naletimo na izraz ali okrajšavo MBA. V tem priročniku bomo pod to okrajšavo spoznali magistrski študij poslovnega vodenja, to je diplomsko usposabljanje za poslovanje in management (MBA - Master's Degree in Business Administration).

V tej knjižici bomo našli in spoznali temeljne pojme MBA, ki jasno opredeljujejo osnove in teorijo managementa. Zajeti so tudi eseji o izobraževanju managerjev, literaturi, poslovnih informacijah in vzponu MBA.

Posebne pomena so obrazložitev številnih pojmov, kot so na primer ekonomija, finance, informacijska tehnologija itd. Podan je tudi širok seznam preglednic, posebnosti in dodatkov najpomembnejših poslovnih šol, svetovalcev za management kakor tudi strokovne literature za managerje.

V zaključnem delu knjižice imamo seznam literature za priročno branje in angleško-slovenski seznam terminov in drugega dela knjige.

Poleg navedenega zasledimo tudi obrazložitev drugih pojmov in izrazov, ki jih uporabljamo v vsakdanjem življenju, kot so na primer potrošniško obnašanje, povpraševanje, pravila vodenja, krog kakovosti, kultura podjetja itd.

To delo je koristen pripomoček pri vsakdanjih poslih ne samo za managerje ampak tudi za številne druge, ki se želijo poglobiti oziroma seznaniti z najpomembnejšimi izrazi na tem področju.

Razkorak med Cerkvijo in verniki

Ko nekdo nekaj napiše, kar ni komu po volji ali po »njegovi meri«, doživi običajno napad in ga »prijatelji« lahko tudi krepko izdelajo. To je stara resnica, ki velja še zlasti za pisanje o Cerkvji. Zelo zanimivo je, da nekateri še vedno vidijo vsako razpravljanje o Cerkvji ali opozarjanje na določene napake, ki so tu, kot napad ali celo blatenje.

Nekaj podobnega se je v letošnjem postu dogodilo znanemu münchen-skemu verskemu filozofu Eugenu Biserju, ko je javno opozoril, da je danes »vse večja odtujenost med vodstvom Cerkve in verniki.« Predavanje z naslovom: »Cerkve danes ne poslušajo vernikov,« je imelo velik odziv. Končno pa, če je na nekaj odziv, je to dobro, kajti to je prvi znak, da se je tudi danes nekdo ob nekaj obregnil in ga je izzvalo. Saj beležimo na vseh področjih mrtvilo, kot tudi indiferenco.

V komentarjih na to Biserjevo predavanje so se mnenja zelo kresala. Prvi so jasno povedali, da ima Cerkve nalogo voditi in pomagati tistim, ki so verni. Šele potem naj bi Cerkve prisluhnila tudi tistim, ki ji sledijo. Če nekdo želi pripadati nekomu, tukaj gre za članstvo v Cerkvji, je dolžan, da sprejme njen nauk, kot tudi zahteve, ki jih Cerkve ima. Drugi so komentirali drugače: »Če nekdo želi pripadati Cerkvji, ima do nje dolžnosti, kot tudi Cerkve do njega...« Najbolj zanimivi pa so bili tisti komentariji, ki so dodali: »Vsakdo, ki je odrasel, je svobodno član Cerkve. Njegova svoboda ni okrnjena, saj svobodno s polno odgovornostjo in svobodnim odločanjem sprejema nauk Cerkve.«

Dr. Biser se je podal na področje, ki je v Cerkvji novejši. Ni rečeno, da se o njem ni govorilo že pred leti, čeprav nekoliko drugače! To je področje komunikologije. Razne fakultete po svetu poznajo ta predmet in že dobro desetletje imamo tudi Slovenci prve diplomante na tem področju. To je veda, ki na poseben način proučuje medsebojne odnose in predvsem stik ter posredovanje neke novice ali nekega oznanila. Dejstvo je, da je komunikologija v katoliški Cerkvji bila zanemarjena. To dokazujejo stiki s predstavniki raznih protestantskih ločin, ko nas ti obiskujejo. Zlasti tisti, ki so študirali v Ameriki, so izredno vešč na tem področju.

Dr. Biser dobesedno pravi: »Cerkve danes ne pozna svojih naslovljenecv in govori ljudem, kakršnih danes več ni.« Ali baza (verniki) sprejema izjave vodstva Cerkve in kako sploh to sprejema? — Izredno hitra sprememba, ki jo beleži Evropa na vseh področjih, prav gotovo vpliva tudi na vernega Evropejca kot na vse, ki kjerkoli živijo. Ali res gre »človek mimo Cerkve«, ali Cerkve mimo človeka, pa je zopet novo vprašanje, ki ni tako nepomembno. Prepričan sem, da se te-

ga marsikdo zaveda. Tisti, ki smo tako ali drugače vezani na šole, zapazimo, da je vsako leto neki novi trend pri novih generacijah učencev. To gotovo velja tudi za ostala področja.

Ob koncu dr. Biser še dopolni, da je glavni vzrok za veliko versko krizo, ki jo Evropa doživlja, občutek strahu, čemur je treba dodati resignacijo in obup pri sodobnem Evropejcu. Za vse to je Cerkve na novo poklicana, da vzpostavi terapevtsko oznanilo evangelija. Edino tako bo Cerkve pomagala sodobnemu vernemu Evropejcu odkriti veselje do življenja in tudi odpraviti zgodovinske predsodke ter jih razumeti kot »veliki božji dar«, četudi so ti bili temne sence nekega zgodovinskega obdobja. Zanimivo je zaključil: »Ali bi lahko Bog danes še jasneje govoril v zgodovini kot po teh dogodkih?« Gre za zanimivo vprašanje, ki gotovo velja za veliko evropskih narodov. Menite, da smo pri tem Slovenci s svojo polpreteklo zgodovino izvzeti? Morda je dr. Biser pokazal tudi nam, kako naj iščemo razumevalne odgovore na vse tisto, kar smo doživeli in kar danes tudi doživljamo?

Ambrož Kodelja

Problemi ob francoskem škofu Jacquesu Gaillotu

Po drugem programu italijanske televizije smo lahko pred dobrim mesecem spremljali pogovoru »v živo« med spornim francoskim škofom Jacquesom Gaillotom, novinarji, odstavljenim uslužbencem — francoskim duhovnikom, vatikanskega tiskovnega urada, kot tudi med gledalci, ki so lahko zastavljali najrazličnejša vprašanja. Ta odstavek je v svetu povzročila veliko negotovanja in tudi polemik. Predvsem moramo tudi priznati, da so nekateri želeli ta dogodek izrabiti v najrazličnejše namene, kar je običajno ob problemih, ki se tičejo Cerkve. Tudi naš slovenski tisk se je ob tem problemu zaustavil in je bil zelo zanimiv dopis študenta teologije iz Pariza, ki se je odzval na nekatere po njegovem netočne trditve.

Škof je prišel v nasprotje z vodstvom Cerkve v moralnih pogledih na sodobne moralne probleme, do katerih Cerkve ima še vedno uradno stališče. S tem ni rečeno, da Cerkve noče ali nima posluha za sodobne probleme. Tudi takšno razlago smo lahko

poslušali! Sedanje vodstvo Cerkve ima ustaljena moralna načela kot tudi moralne norme za potrebne, poudarja, da še veljajo in naj bi jih zlasti cerkveni dostojanstveniki upoštevali ter naj bi od njih ne odstopali.

Pri omenjeni televizijski oddaji smo bili priče nekaterim dogodkom, ki niso bili Cerkvji v čast. Škof je jasno povedal, da ga papež ni sprejel. Pravzaprav je jasno rekel: »Meni je bil obisk pri papežu onemogočen!« Prevajalec pa je povedal: »Nisem imel priložnosti govoriti s papežem.«

Takšnih »spodrsiljav« je bilo v tisti oddaji še več, žal si jih nisem zapisoval. Škof je tudi povedal, da je sicer govoril z nekaterimi vatikanskimi osebnostmi, ki so člani Kongregacije za verski nauk in Kongregacije za škofove. Ni pa se nikoli o njih negativno izrazil, kar je pri vsej oddaji dajalo lep in spoštljiv ton do Cerkve, kot tudi do njenega uradnega nauka. Kar je povedal, — je poudaril škof —, je povedal privatno, po svoji vesti. — Tu smo bili priče dvema razcepoma. Eno je uradno stališče Cerkve, drugo pa je škofova osebna vest oziroma njegovi pogledi na nekatere moralne probleme, skozi njegovo vest.

Vsa ta »afeta Gaillot« ima tudi svojo pozitivno plat. Najprej: »Škof je sprejel odstavek, čeprav boleče, umaknil se je iz škofijskega dvorca 6. marca v prazno hišo v Parizu, ki so jo lani decembra zasedli brezdomci in ima na razpolago tri sobe s kuhinjo in kopalnico. 3. marca je predsednik francoske škofovske konference, nadškof Joseph Duval, poročal papežu kot tudi prefektu Kongregacije za škofove kardinalu Bernardinu Gantinu o tej zadevi, kakor tudi o reakcijah, ki so sledile. Tudi apostolski nuncij v Franciji nadškof Lorenzo Antonetti je na željo spornega škofa izročil posebno pismo papežu, s prošnjo za sprejem. Skratka, mnogi so se za zadevo zelo zavzeli, vendar nekoliko pozno.

Škof Gaillot je prav te dni zopet govoril po francoski televiziji. Bil je zelo umirjen, nenapadalen in izrazil upanje, tako je izjavil, da mu bo Vatikan zopet dal dovoljenje za nadaljnje delo. On želi oznanjati evangelij na način, ki ga sodobna družba razume. Z odvzemom škofije, so mu dodelili naslov naslovnega škofa v Parheini v Alžiriji. Tam je bila v prvih časih krščanstva škofija, danes je ni več. Izjavil je tudi, da ne načrtuje obiska »njegovi novi naslovni škofiji«, ker je pač tam terorizem.

Ambrož Kodelja

Mimica Kulenović je že razstavljal po vsem svetu Sarajevski umetnik v TKG

Sarajevski slikar (levo) s Frankom Vecchietom

(foto Kroma)

V galeriji Tržaške knjižarne v Ulici S. Francesco je bila prejšnji teden otvoritev likovne razstave nadarjenega umetnika Mimice Mihridžana Kulenovića. Slikar je bil rojen v Sarajevu leta 1946, kjer je diplomiral na šoli za umetnost, nato pa je več let preživel v tujini — Nemčiji, Švici, na Švedskem, kjer je izpopolnjeval svoje znanje in kjer je imel tudi več razstav. Nato se je vrnil v bosansko prestolnico, kjer je diplomiral na tamkajšnji akademiji za likovno umetnost.

Mimica Kulenović je doslej razstavljal v vseh najpomembnejših evropskih mestih, pa tudi v Ameriki in na Japonskem. S svojimi deli je bil in je še prisoten v raznih krajih nekdanje Jugoslavije. V Sarajevu je Kulenović tudi ustanovil prvo zasebno umetnostno šolo.

Likovnika je tržaškemu občinstvu predstavil slikar Franko Vecchiet. Razstavo si bo mogoče ogledati do četrтка, 11. maja.

Lev Detela

Slovenec med Arabci in na Dunaju

Latinski izrek »Nomen est omen« pove, da ime razodene, kdo, kaj in kakšen je človek, ki se za njim skriva. V tem je kar precej **Usode**, pa tudi nekaj ironije, oziroma hudomušnosti.

No, v imenu pa v spletu različnih okoliščin tiči vzrok, da so se znane mu slovenskemu koroškemu slikarju **Valentinu Omanu** uresničile želje in je lahko v okviru kulturne izmenjave med Avstrijo in arabskim sultanatom Omán leta 1993 obiskal to za Evropejca eksotično deželo. V treh tednih so nastale študije ženskih likov in pokrajinski pejzaži. V Muškatu je Oman že razstavil nekaj del, ki jih je zasnoval med Arabci. Aprila 1994 pa so v dunajski galeriji Róndula nasproti stolnari sv. Štefana pod naslovom **Omán** odprli novo razstavo. Glavna tema Omanovih umetniških prizadevanj je tokrat ženska figura, ki se v številnih variantah kot rdeča nit v precej temnih barvnih odtenkih in različnih kompozicijskih inačicah ponavlja in obnavlja. Oman napoveduje, da bo na posebni razstavi predstavil tudi različne ománske krajine.

Poleg Ómana pa se je v Ománu mudilo še 11 avstrijskih umetnikov, kar je dokumentirala omenjena razstava. Na njej so na primer bila na ogled tudi dela **Karla Kóraba**, **Franza Parta** in **Linde Waber**.

V gledališču Theater brett na Dunaju je v istem času mladinska gledališka skupina iz koroškega Škocjána za slovenske otroke uprizorila igrice

»Princeska in svinjski pastir« po motivih znane **Andersonove** pravljice, ki jo je režiral **Peter Militarov**. V mesecniku avstrijskih ljudskih univerz **Die Österreichische Volkshochschule** za marec 1994 piše **Wilhelm Filla** na štirih straneh o Slovencih na Dunaju. Novembra 1993 so namreč v ljudski univerzi Dunaj-Donaustadt priredili simpozij o Slovencih v Avstriji z željo po integraciji Slovencev v avstrijske strukture ob upoštevanju slovenske identitete. V istem zvezku mesecnika **Die Österreichische Volkshochschule** je objavljen pohvalen zapis o delu ljudskih univerz v Sloveniji.

Pomladi 1994 je v Innsbrucku izšel novi, deseti zvezek revije **Stimme** — glas za manjšine. V njem poroča **Vladimir Wakounig** o pomanjkljivosti v avstrijskem manjšinskem dvojezičnem šolstvu. **Larissa Krainer** piše o **Rizzijevem** društvu na Koroškem, ki se zavzema za sodelovanje med obema narodoma, objavljen pa je tudi članek o ostanku štajerskih Slovencev v Avstriji, ki bi jih bilo v smislu avstrijske državne pogodbe potrebno zaščititi.

Člani slovenskega športnega društva **Shinkai karate klub** so se prejšnji teden zbrali v telovadnici na **Proseku** na rednem občnem zboru, ki je bil 10. po vrsti. Društvo praznuje namreč okroglo obletnico delovanja. Predsedniško poročilo je podala **Romana Maiano**, podpredsedniško pa **Giacomo Fiorese**. Govor je bil tudi o načrtih za praznovanje 10-letnice.

Alma Karlin, nemška pisateljica iz Slovenije

Zanimanje za samotarsko svetovljanjo iz Celja **Alma Karlin**, ki je po prvi svetovni vojni objavila v nemškem jeziku štiriindvajset knjig, kakih dvajset pa jih je navrh ostalo še v rokopisih, je v Sloveniji očitno precej veliko. Na razstavi o njenem življenju in delu v Mariborski mestni knjižnici, ki so jo odprli marca 1994, se je namreč zbralo veliko ljudi. Te očitno zanimajo »Črna potovanja«, kot je naslov edinega v slovenščino prevedenega dela te nenavadne ženske.

Rodila se je leta 1889 v Celju v družini avstroogrskega majorja in celjske učiteljice.

Čutila se je zavezana nemški kulturi, a je bila literarno in feministično usmerjena. Ko so v Celju prevzeli oblast nacionalni socialisti, so vse njene knjige prepovedali.

Po naravi je bila precej čudaška in nenavadna. Po koncu prve svetovne vojne se je podala tako rekoč brez denarja na potovanje okrog sveta. Iz Trsta se je odpravila v Perú, v Pánamo, v Kalifornijo in na Havaje, od tam pa naprej na Japonsko, v Mandžurijo in na Kitajsko, na Formozo in v Tibet, v Avstralijo, na Novo Zelandijo, Novo Gvinejo, Javo, v Siam, Kambodžo. Iz Indije se je končno, izčrpana in bolna, vrnila spet domov v Celje.

Na potovanjih se je preživljala z novinarstvom za nemške in druge časopise, s poučevanjem številnih tujih jezikov in z različnimi priložnostnimi deli. Doma je začela pisati nemške romane in druga dela. Objavila je pet potopisov, štiri knjige novel, pet romanov, pet mladinskih knjig in eno dramo. Uvrščali so jih v pustolovski-eksotični predalček. Nekaj naslovov v slovenskih prevodih: Pod košatim očesom, izšlo v Leipzigu leta 1938; Mala pomlad, roman iz Japonske, izšel v Leipzigu 1937; pa Na otoku kaznjencev — zgodbe z Daljnega vzhoda. Ženski svet so nagovorile teme, v katerih je kritizirala »moške dvo-nožce« in menila, da nimajo posluha za žensko psiho. V tem smislu je zanimiva knjiga »Samotno potovanje — Zaloigra neke ženske« iz leta 1929. **Selma Lagerloef** jo je predlagala za Nobelovo nagrado. Karlinova je bila pred nastopom Hitlerja članica Nemškega pisateljskega društva. Napisala je nekaj partizanskih zgodb, ki so izšle komaj v demokratični Sloveniji v letu 1992 v reviji Borec. O njej so pisali tudi v nekdanji celjski reviji Nova mladika.

Razstava v Mariboru je opozorila na zapuščeno **Alme Karlin**. Poleg celjskega muzeja hranijo njene rokopise v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, nekaj del pa je tudi v Univerzitetni knjižnici v Mariboru. Med rokopisi je tudi roman »Am Laibachertor« (Pri Ljubljanskih vratih) o celjskem pretežno nemškem malomeščanstvu iz srede prejšnjega stoletja. Te teme so bile v Sloveniji po letu 1945 nezaželeni, zdaj pa bi bilo vredno, da jih kritično razsvetlimo.

Lev Detela

Janko Jež

SPOMINI (37)

(Ob 50-letnici kapitulacije italijanske fašistične armade v Sloveniji)

Brižinski spomeniki so napisani v že trdno izoblikovani slovenščini, medtem ko tako imenovani italijanski zapisi sploh ne zaslužijo tega imena, ker so le pismeni izraz ljudske govornice, ki je globoko vsidrana še v vulgarni latinščini. Tedaj Italijanov kot naroda namreč še ni bilo. Tega nisem izrecno zapisal, italijanski razumniki, ki jim je knjiga v glavnem namenjena, pa so mojo misel verjetno razumeli.

Ekipa, ki je podvig izpeljala, to je **Maver**, **Parovel** in **Jaz**, je najprej poskrbela za predstavitev knjige v Trstu v dvorani Slovenske prosvete. Sledila je predstavitev na tržaški radijski postaji. Nekaj pred božičnimi prazniki lani je bila svečana promocija knjige na predsedstvu SAZU v Ljubljani ob navzočnosti predsednika akademije dr. **Franca Bernika**.

Prišla je na vrsto predstavitev v Koprju v palači Gravis, sedežu Unije Italijanov. Zanj sta poskrbela **Parovel** in predsednik Unije v Koprju **Steffè**. To je bilo 10. januarja letos. Tega dne je zares tehtno in objektivno oceno o naši knjigi objavil tržaški **Il Piccolo**. To je doslej prvi in edini italijanski objavljeni odmev o italijanski izdaji Brižinskih spomenikov. Čeprav je oceno avtor podpisal s siglo, je njen pomen nedvomen. Gre za oceno na dveh kolonah na kulturni strani dnevnika. Tega dne sem prinesel v Koper tudi prvi izvod prvega ponatisa knjige. Zaradi tega je imela predstavitev v Koprju tudi poseben, globlji pomen. **Parovel** mi je povedal, da je do napovedi predstavitve prišlo po ostri borbi v okviru Unije Italijanov v Koprju. Nekateri so temu nasprotovali, večini pa je uspelo, da je o pravilnosti svojega dela prepričala vodstvo in predstavitev opravila. Zato je **Parovel** svetoval, naj bom v svojem posegu previdni. To me je presenetilo. Zavedal sem se, da grem na pomembno kulturno prireditev v Slovenijo kot slovenski zamejec. Zato sem sklenil, da si v svoji

domovini ne bom nataknil nagobčnika v razgovoru s predstavniki italijanskega avtohtonega ljudstva v Sloveniji. Merku in **Parovel** sta previdno in solidno opravila svoje. Prišel sem na vrsto. Prvič v svojem življenju sem improviziral govor v italijanščini. Nisem imel nobene predloge ali zapisov. Najprej sem sondiral teren. Takoj sem občutil, da je bil stik s številno publiko vzpostavljen. Zato sem začel govoriti brez kakršnihkoli miselnih zavor. Smisel mojega posega je bil naslednji.

»Slovenci in Italijani na tem kočljivem evropskem prepihu živimo že pol-druugo tisočletje v stalnem sovraštvu, za katerega pa ni iskati krivca na naši strani. Mi dobro poznamo vsestranski razvoj Italijanov, Italijani pa nas načelno, iz zaverovanosti v svojo res pomembno, vendar vase zaključeno oziroma zaprto kulturo, nočejo spoznati. Zato smo ob koncu dvajsetega stoletja podobni posadkam, ki se stalno obstreljujejo s psovskimi in žalitvami. To velja prav posebno za zadnje desetletje, ko so na Tržaškem italijanski prenapeteži s podporo novofašistov sprožili poosimsko revanšistično gonjo. Temu so se odzvali tudi predstavniki italijanske manjšine v Sloveniji, ki so čez noč odrekli vsak stik in celo pozdrav dotedanjim slovenskim prijateljem in znancem. Jeseni leta 1993 je o tem govoril na openski Dragi koprski domačin **Milan Gregorič** ob navzočnosti nalašč zato povabljenе uradne zastopnice istrskih Italijanov. To stanje je treba pretrgati. Presekati je treba ta nesmiselni in celo skrajno nevarni nesporazum, ki ni v interesu nikogar. Doseči je treba, da se na italijanski strani seznanijo z bistvom slovenstva. **Giuseppe Prezzolini** je neposredno pred izbruhom prve svetovne vojne **Scipiu Slataperju**, ki je tožil, da v Trstu živijo Slovenci, ki jih Italijani sploh ne poznajo, svetoval, naj se nauči slovenščine in se bo na ta način sam lahko zanimal za razne knjižne vire, ki mu bodo nudili možnost, da se vsestransko seznani z zgodovinskimi, kulturnimi, gospodarskimi, socialnimi in političnimi značilnostmi slovenskega naroda. Obisk tržaških predstavnikov slovenskega avtohtonega prebivalstva Italijanov v Koprju predstavlja pomemben korak za dosego sprave na obeh straneh meje. Slovenci se zavedamo, da gre pri predstavitvi italijanske izdaje Brižinskih spomenikov za pomemben korak. Gre za delikatno kulturno poslanstvo. Slovenci spet ponujamo Italijanom roko sprave (prvič je to bilo po koncu druge svetovne vojne!) v prepričanju, da jo bodo Italijani prijateljsko stisnili. Drugače kvalificirani odposlanci obeh narodov se bodo lahko šele tedaj lotili koristnega reševanja raznih še neurejenih političnih, go-

Nova injekcijska igla »Vita«

Najnovejši slovenski pravno zavarovani - patentirani izum

V zadnjem obdobju veliko pišemo, govorimo in se na najrazličnejše načine borimo proti AIDS-u. Prvi december 1994 je bil v mnogih državah sveta zabeležen kot dan v letu, ki je namenjen boju proti tej bolezni, imenovani tudi »kuga 20. stoletja«. Sredstva javnega obveščanja so posvetila veliko pozornost aidsu prav omenjenega dne. Zavod za zdravstveno varstvo Celje je ob 1. decembru — svetovnem dnevu aidsa, v narodnem domu pripravil osrednjo republiško prireditev pod geslom »Aids in družina«. Pri tem so sodelovali znani strokovnjaki, zdravniki in drugi, ki se ukvarjajo s tem problemom, kot na primer dr. Evita Leskovšek, dr. Dunja Piškur-Kosmač, mag. dr. Irena Klavs, dr. Ludvik Vidmar, prof. dr. Jože Lokar in drugi.

Lahko rečemo, da je konkretni, specifični prispevek v boju proti aidsu dal tudi novogoriški izumitelj Tase Lazovski. Izumil je novo zaščitno injekcijsko iglo, ki jo je na kratko poimenoval »Vita«. Izum je pravno zavarovan — patentiran — v številnih industrijsko razvitih državah. Patent nosi številko 0434008. V izum oziroma konkretni izdelek je inovator vložil veliko truda in denarja. Koncem novembra 1994 je bila izdelana prva serija injekcijskih igel Vita.

Posebno priznanje in zahvala velja Ministrstvu za znanost in tehnologijo kakor tudi Ministrstvu za zdravstvo, ki sta finančno podprla poskusno proizvodnjo igel Vita.

Pogodba o subvenciji za izvajanje izumiteljevega razvojnega projekta

U3-6544-1411-94 je bila sklenjena med omenjenima ministrstvom, naročnikom projekta — prejemnikom subvencije in organizacijo DEGA d.o.o., Nova Gorica. Slednja je bila izvajalec omenjene pogodbe.

Injekcijska igla Vita omogoča zaščito medicinskega oseba in ostalih, ki so v stiku z iglami, pred nehotenim vbovom. Varuje jih predvsem pred okužbami z aidsom, hepatitisom in drugimi nalezljivimi boleznimi. Iгла ima ščitnik, ki je na prvi pogled videti enostaven, vendar je bila njegova konstrukcija oziroma izvedba in proizvodnja izredno zahtevna.

Izumitelj je prejel za ta proizvod zlato medaljo na sejmu inovacij in izumov Eureka 93 v Bruslju. Tudi iz Nuerenberga ni odšel praznih rok — tam je prejel srebrno medaljo. Na sejmu v Gornji Radgoni pa je leta 1993 prejel zlato odličje.

Po dosedanjih ugotovitvah je ta injekcijska igla najenostavnejša in najcenejša od vseh do sedaj znanih podobnih igel. Zaradi teh lastnosti je ta izdelek zbudil veliko zanimanje ne samo v Sloveniji, ampak daleč po svetu, tja do ZDA. Zato predvidevamo zanimiv izvoz in oblikovanje novih mešanih firm za proizvodnjo in distribucijo.

Gabrijel Devetak

* * *

Konec tedna bo na Trgu sv. Antona novega v Trstu tretja prodajna razstava ekoloških pridelkov in obrtniških izdelkov Bioest. Začela se bo v soboto ob 10. uri.

Plačilo za uspešnost v sodobni družbi

Namesto izraza plačilo običajno uporabljamo izraze motivacija in stimulacija. Marcel Bolle de Bal, ki je avtor knjige z gornjim naslovom, katera je izšla pri Moderni organizaciji v letu 1990 ter obsega 157 strani, pa je na razumljiv način za podjetnike in druge, ki se ukvarjajo s tovrstno problematiko, izredno praktično prikazal plačilo po delu. V prvem delu knjige je orisal nagrajevanje in pravičnost, produktivnost in fleksibilnost. Iz nekaterih zornih kotov je orisal tudi nagrajevanje in solidarnost, svobodo in družbo. V drugem delu se je osredotočil na plače po rezultatih dela v teoriji in praksi. Posebej pa je orisal perspektivo plač po rezultatih dela, kar je v vsakdanji praksi izredno zanimivo vprašanje. Pri tem se srečujemo z motivacijo, sistemi nagrajevanja, številnimi funkcijami delodajalca, delavca ter raznovrstnostjo dejavnikov, ki so s tem povezani. Za mnoge je plača po rezultatih dela specifično orodje dogovarjanja oziroma sporazumevanja. V zadnjem delu knjige je prikazana igra participacije (funkcije, disfunkcije, dejanja, dejavniki, ponudba, povpraševanje, ideologija, resničnost). Zanimiva je izvedba strategije participacije v praksi, to je od tehnične h gospodarski, od družbene k politični in od psihološke h kulturni. Pri tem se srečujemo tudi z akcijami in reakcijami.

Majenca v Dolini

Jutri se v Dolini začne najboljši priljubljen praznik v letu. Uvod v letošnjo Majenco bo ob 20. uri odprtje treh razstav v galeriji Torkla in v cerkvi sv. Martina. Razstavljali bodo domači likovniki, člani obrtniške sekcije SDGZ, tokratna novost pa bo razstava o oljках in oljkarstvu. Pobudo zanjo je dala dolinska občina, omogočil pa jo je odsek za zgodovino pri Narodni in študijski knjižnici.

V soboto bo uradna otvoritev 3. razstave domačih vin, Majenca pa bo doživela višek v nedeljo. Po koncertu Pihalnega orkestra Breg in po nastopu folklorne skupine Stuleti bodo na Gorico prišli parterji in parterce. Mladi bodo trikrat zaplesali pod visokim majem in tako uvedli večerni ples. Praznik se bo zaključil v torek, ko bodo v Dolini podrli maj.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

Član Združenje periodičnega tiska v Italiji

spodarskih in socialnih problemov. Vendar se to ne bo smelo zgoditi na račun bistvenih koristi avtohtonega prebivalstva, to je italijanskega v Kopru in še prav posebno ne na račun slovenskega na Tržaškem in Goriškem. Pri tem ne smemo prezreti Slovencev v videmski pokrajini. Nikakor pa ne smemo dopustiti, da bo šlo sporazumevanje med Rimom in Ljubljano mimo bistvenih interesov obeh manjšin, kajti mirno sožitje med Slovenijo in Italijo mora voditi račune tudi o naših manjšinskih koristih, ki so predvsem tudi naše osebne koristi.

Med govorom sem se razvnel in razgrel, čeprav je bila dvorana v palači Gravi, sedežu Unije Italijanov, mrzla, kajti z njenega marmorja in kamenja se je odražal hlad zimskega večera. Zvečer sem se doma počutil slabo. Zjutraj je bilo slabše. V prsih me je nekaj sumljivega stiskalo. Ta občutek sem spoznal pred skoraj štirimi leti, ko se me je lotil srčni infarkt. Žena me je takoj spravila v avto in odbrzela sva v tržiško bolnišnico, kjer so me pridržali zaradi »angine pectoris«. Na začetku marca sem bil spet doma na okrevanju. Odpovedati sem se moral važnim načrtom, ki sem jih pripravil za spomladansko delo. Zelo mi je bilo žal, da sem se odpovedal udeležbi v Gradcu na predstavitev večeru ljubljanske slovenske izdaje in tržiške italijanske izdaje **Brižinskih spomenikov**. Večer je organiziral Avstrijski inštitut v Ljubljani. Predstavniku inštituta g. Feliks Bistru sem se po telefonu opravičil in ga prosil, naj v Gradcu navzočo publiko pozdravi v mojem imenu, kajti kot Tržančan se zavedam, da gre pri predstavitev večerih Brižinskih spomenikov za kulturni podvig, ki presega ožje slovenske meje. Sledila bo verjetno tudi predstavitev v Salzburgu.

Zaenkrat sem se moral prav tako odpovedati predstavitvi knjige v Rimu v okviru Slovincuma, kamor me je povabil msgr. M. Jezernik, ki je skrbel, da so italijansko izdajo Brižinskih spomenikov razdelili med razne univerze, akademije in knjižnice na vatikanskem področju. Msgr. Jezernik je celo med izletom v Montecassino osebno izročil izvod knjige priorju benediktinskega samostana, ki ga je dal v shrambo veličastne knjižnice, kjer hranijo tudi tri najstarejše zapise še vulgarno nerazvitega italijanskega jezika: to so Carta di

Capua, Carta di Teano in Carta di Sessa Aurunca (960-963 po Kr.), ki jim pravimo **Monumenta Cassinensia**.

Kot vrhunec vseh predstavitev tržiške italijanske izdaje Brižinskih spomenikov pa naj navedem oceno, ki jo je 26. marca letos objavilo vatikansko glasilo **Osservatore Romano** izpod peresa skriptorja vatikanske knjižnice in paleografskega strokovnjaka Vittoria Peri. Obširna recenzija poudarja pomen knjige, njeno vsebinsko tehtnost in odlično opremo. Naj se v tej zvezi zahvalim tudi številnim domačim kulturnim delavcem, ki so naši knjigi posvetili svojo pozornost ali z recenzijami v domačem tisku ali pa po radiu in celo televiziji: to so Alojz Rebula, Vinko Beličič, Pavle Merku, Diomira Bajc, Irena Žerjal, Sergij Pahor, Martin Jevnikar, Jože Pirjevec, Breda Pahor. Če sem koga prezrl, naj mi oprost.

Med zadnjim okrevanjem sem si vzel le toliko delovnega časa, da sem uredil še zadnje podlistke s spomini za Novi list, kjer se že 37 tednov srečujem z vami, da vas seznanim s svojim skoraj 84-letnim življenjskim delom, ki je bil v celoti posvečen osvoboditvi in zedinjenju Slovenije, pri čemer sem dal potreben poudarek svojemu sodelovanju z dr. Cirilom Žebotom v okviru Akcijskega odbora za samostojno in zedinjeno slovensko državo. Naj to sklepno misel izkoristim tudi za zahvalo uredniškemu odboru in prav posebno odgovornemu uredniku Novega lista dr. Dragu Legiši, ki mi je omogočil objavo spominov.

Lepo vas pozdravljam.
Janko Jež

Trst, 4. maja 1995

P.S.

Ker ne vem, ali bodo ti spomini kdaj izšli tudi v knjižni obliki, naj mi bo dovoljeno, da po ustaljeni navadi in v mojem primeru iz dolžne hvaležnosti te spomine že zdaj posvečam trem ženskam, ki so me varno vodile skozi čeri življenja, to je mami, Francki in Normi.

J.J.
(Konec)